

Чүй облусунда суу ресурстарын пайдалануунун натыйжалуулугу

Жайгашкан жери:
Кыргыз Республикасы

Долбоордун номери:
55372

Тармагы:
муниципалдык жана экологиялык инфраструктура

Мамлекеттик/жеке сектор:
мамлекеттик

Экологиялык категориясы:
B

Бекитилген күнү:
2024-жылдын 22-октябры

Абалы:
бекитилген

Долбоордун англис тилиндеги резюмеси жарыяланган
күн: 2024-жылдын 30-октябры

«Маалыматка ээ болуу жөнүндө» директиванын 1.4.2 iii) бөлүмүнө ылайык: «Директорлор кеңеши Банкка долбоорду бекитүүгө ыйгарым укуктарды берген учурларда, Банктын оперативдик жетекчилиги тарабынан бекитиле турган долбоорлордун резюмесинин мазмуну тийиштүү мезгилдин башында Банкка мүчө мамлекетке билдирилет жана бул мезгил аралыгында «ЕРӨБ түзүү жөнүндө макулдашуунун» 13 iii) беренесине ылайык каршы пикирлердин жок экендиги тууралуу билдирме жиберилет.

Долбоордун сыпаттамасы

Мамлекеттик кепилдик менен Кыргыз Республикасынын Суу ресурстары, айыл чарба жана кайра иштетүү өнөр жайы министрлигинин Суу ресурстары кызматы (СРК) мамлекеттик ведомствосуна бериле турган 15,23 млн евро өлчөмүндөгү кредит. Кредиттин Европа биримдигинин (ЕБ) Азия-Тынч Океан инвестициялык фондунун (АПИФ) 3,6 млн евро чейинки өлчөмдөгү инвестициялык грантынын жана ЕРӨБ акционерлеринин Атайын фондунун (ААФ) 5,0 млн еврого чейинки суммадагы каражаттарынын эсебинен кошо каржылана тургандыгы күтүлүүдө.

Сунушталып жаткан долбоор (мындан ары «Долбоор») Суу ресурстарын башкаруунун комплекстүү механизминин алкагында ишке ашырылган операциянын бир бөлүгү болуп саналат. Банктын инвестициялык каражаттары Кыргызстандын түндүк бөлүгүндөгү негизги сугаруу каналдарын калыбына келтирүү жана автоматташтырылган башкаруу системасын ишке киргизүү үчүн колдонулат.

Долбоор чектелген суу ресурстарын натыйжалуу пайдалануунун мааниси баса белгиленген муниципалдык жана экологиялык инфраструктура секторундагы Ишмердүүлүк стратегиясына (BDS19-069(F)), ошондой эле Кыргыз Республикасы үчүн суу сектору менен ирригация системасын башкарууну жакшыртуу аркылуу суунун коопсуздугун жогорулатууга жана суу ресурстарынын туруктуулугун сактоого багытталган Стратегияга (BDS/KY/24-01F) шайкеш келет. Ошондой эле 2021-2025-жылдарга карата белгиленген Жашыл энергетикага өтүү концепциясы (BDS20-082(F)), Банктын 2021-2023-жылдарга карата иштелип чыккан гендердик теңчиликти камсыздоо стратегиясы (BDS21-133(F)) жана гендердик теңчиликти камсыздоо боюнча ТӨМ 5 максаты менен дал келет.

Долбоор климаттын өзгөрүшүнүн кесепеттерине жооп иретинде жаратылыш ресурстарынан тузсуз суунун алынышын азайтуу аркылуу Бириккен Улуттар Уюмунун туруктуу өнүгүү тармагындагы (ТӨМ) максаттарын, тактап айтканда, ТӨМ 6 максатын ишке ашырууга багытталган. Мындан тышкары, долбоор аялдардын жаңы ирригациялык инфраструктура менен байланышкан экономикалык мүмкүнчүлүктөргө ээ болуусун чектөөчү барьерлерди жоюу аркылуу ТӨМ 5 максатына, ошондой эле азык-түлүк коопсуздугун чыңдоо жана айыл чарбаны туруктуу өнүктүрүүгө көмөктөшүү аркылуу ТӨМ 2 максатына жетүүгө мүмкүндүк берет.

Өткөөл процесске таасири

Өткөөл процесске таасири кийинкидей факторлор менен шарттала тургандыгы күтүлүүдө.

Долбоор өткөөл процесстин төмөндөгү атрибуттарын ишке ашырууга көмөкчү боло алат.

Башкаруунун сапаты: 1) сугат үчүн агын суулардагы жана сугарууну башкаруу системаларындагы сууну бөлүштүрүү, эсепке алуу жана көзөмөлдөө системаларын автоматташтыруудагы потенциалды көбөйтүү үчүн инвестицияларды жумшоо жана колдоо көрсөтүү; жана 2) ирригациялык сектордун финансылык жактан иштеп кетүү жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу максатында тарифтерди реформалоо боюнча артыкчылыктуу чараларды ишке ашыруу үчүн институционалдык өнүгүүнүн комплекстүү жана узак мөөнөттүү программасын жүзөгө ашыруу аркылуу.

Экологиялуулук: суунун жоголушун кыскартуу, натыйжа катары, аймактагы суу ресурстарына жүктөмдү азайтуу аркылуу климаттын өзгөрүшүнө туруктуулукту жогорулатуу.

Кардар жөнүндө маалымат

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫ

ЕРӨБ каржылоосу

15 230 000 евро

Долбоордун жалпы баасы

23 830 000 евро

Толукталышы

- Банк азыркы учурда коммерциялык банктардан алуу мүмкүн болбогон кредитти 20 жылдык төлөө мөөнөтү менен берет;
- Долбоор Кыргыз Республикасынын ирригация тармагындагы узак мөөнөттүү тарифтик саясатын иштеп чыгууга жана бул саясатты жүзөгө ашырууга көмөктөшөт;
- Долбоордун алкагында ТК атайын программасынын жардамы менен Суу ресурстары кызматынын сатып алуулар, финансы жана ишке ашыруу жааттарындагы потенциалы жогорулайт.

Долбоор сугат үчүн агын суулардагы жана ирригация системаларындагы сууну бөлүштүрүү, эсепке алуу жана көзөмөлдөө системаларын автоматташтыруу процессин колдоо максатында ТК камтыйт.

Экологиялык жана социалдык маселелер

Долбоор «В» категориясына кирет (ЭССнын 2019-жылдагы редакциясына ылайык). Каналдын каптоосун алмаштыруу жана башкаруунун автоматташтырылган системасын ишке киргизүү менен байланыштуу экологиялык жана социалдык тобокелдиктер конкреттүү участкактон көз каранды жана таасирлерди азайтууга багытталган адекваттуу чаралардын жардамы менен оңой эле жоюлат. Комплекстүү экологиялык жана социалдык экспертиза (КЭСЭ) ЕРӨБдүн экологиялык жана социалдык департаментинин адиси тарабынан жүргүзүлүп, объектиге баруу, кардар менен жолугуу жана сурамжылоо анкеталарын, кардардын документтерин изилдеп чыгуу сыяктуу иш-аракеттерди камтыган. Мындан тышкары, каналдын трассасынын боюндагы биологиялык ар түрдүүлүк үчүн тобокелдиктерди аныктап чыгуу максатында тышкы консультант дагы дайындалган.

КЭСЭде долбоордун Чүй облусунда айыл чарба пайдалануучуларына жеткирилген сугат суусунун ишенимдүүлүгүн жана натыйжалуулугун жогорулатуунун эсебинен маанилүү даражада социалдык жана экономикалык пайдаларды алып келе тургандыгы жөнүндө корутунду берилген. Долбоорду ЕРӨБдүн Долбоорлорду ишке ашырууга карата талаптарына (ИТ) ылайык жүзөгө ашыруу үчүн кардардын экосоциалдык башкаруу тармагындагы дараметин чыңдоо зарыл. Долбоорду ишке ашыруу боюнча топ (ДИТ) түзүлгөн

жана долбоордун долбоор үчүн иштелип чыккан Экологиялык жана социалдык иш-чаралардын планына (ЭСИП) ылайык жүзөгө ашырылышына колдоо көрсөтүүчү консультант (ДИК) дайындалат. Долбоордун алкагында Кыргызстанда белгиленген айлана-чөйрөгө тийгизген таасирди улуттук баалоо процесси (АЧТБ) өткөрүлөт. Зарылдык келип чыга турган болсо, жергиликтүү АЧТБ даярдалган. Негизги экосоциалдык тобокелдиктер подрядчылардын ишмердүүлүгүн башкаруу, саламаттыкты сактоо жана коопсуздук техникасы, калктын саламаттыгын жана коопсуздугун коргоо, кызыктар тараптар менен өз ара аракеттешүү, айлана-чөйрөнүн булгануусунун алдын алуу, калдыктарды иштетүү жана биоартүрдүүлүктү сактоо менен байланышкан.

Курулуш иштерине байланыштуу таасирди башкаруу максатында конкреттүү бул Долбоор үчүн Экологиялык жана социалдык башкаруу жана мониторинг жүргүзүү планы (ЭСБМП) иштелип чыгат. Тендердик документтерде жана подрядчылар менен түзүлгөн келишимдерде ЭСБМПга жооп берген тийиштүү экосоциалдык жоболор камтылып, субподрядчыларга өткөрүлүп берилиши керек. Кардар подрядчылар тарабынан белгиленген талаптардын сакталышын көзөмөлдөө боюнча расмий процесске катышууга милдеттүү. Подрядчылардын жумушчуларында даттанууларды берүү жана карап чыгуу боюнча атайын механизм болууга тийиш.

Кардардын эмгек ресурстарын башкаруу практикасы, жумушчулардын баары кесиптик биримдиктин мүчөлөрү экенин эске алганда, жалпысынан, ИТ-2 талаптарына шайкеш. Бирок ЭСИПке сексуалдык асылууларга каршы күрөшүү боюнча саясатты иштеп чыгуу мүмкүнчүлүгү киргизилген. Жумушка орноштурууда артыкчылык жергиликтүү тургундарга берилип, жумушчуларды жашай турган жер менен камсыздоо талап кылынбайт. Каналдын боюндагы кирүүчү жолдордон тышкары, кошумча жер тилкелери талап кылынбайт жана Долбоор менен байланыштуу эч кандай объект аныкталган эмес.

Конкреттүү долбоор үчүн эмгек гигиенасы жана коопсуздук техникасы боюнча план иштелип чыгат. Анда иштер кыш мезгилинде жүргүзүлө тургандыктан, суук аба-ырайы үчүн тийиштүү жеке коргонуу каражаттарынын берилиши, керектүү жарык менен камсыздоо каралган. Транспорттук каражаттардын интенсивдүү кыймылы болгон учурда, ылдамдыкты чектөө жана кыймылды жөнгө салуучу кызматкер сыяктуу коопсуздук чаралары көрүлөт. Курулуш техникасын жеткирүү мөөнөттөрү мектептердин иштөө убакыттары жана аялуу колдонуучулардын керектөөлөрү сыяктуу маселелер боюнча кызыктар тараптар менен өткөрүлгөн консультацияларды эске алуу менен белгиленет. Кишилердин же үй жаныбарларынын (малдын) долбоордук аянтка кирип кетүүсүнө жол бербөө максатында, бирок жергиликтүү калк бул аймак аркылуу өтө ала тургандай кылып, курчоолор жана тийиштүү белгилер орнотулат.

Аткарыла турган иштердин каналдын экотутумуна олуттуу таасир этпей турганы күтүлүүдө жана Долбоор ИТ-6 талаптарына жооп берет. Биоартүрдүүлүккө болжолдуу баалоо жүргүзүлүп, анын натыйжасында Долбоор ишке ашырылган аймакта биоартүрдүүлүктүн артыкчылыктуу алты түрү бар экени аныкталган. Алардын бири да байырлоонун кооптуу аймагы катары аныкталган жок жана Долбоор боюнча аткарыла турган иштердин болжолдуу таасирлери курулуш иштеринин таасирин азайтуу боюнча стандарттуу чаралар колдонулган учурда,

бул түрлөрдүн жоголушуна себеп болбойт.

Долбоордун өлкөлөрдүн ортосундагы (Кыргыз Республикасы менен Казакстандын) трансчегаралык таасирлери жана суу ресурстарынын бөлүштүрүлүшү изилденип чыккан. Олуттуу трансчегаралык таасирлердин пайда болбой жана трансчегаралык келишимдердин бузулбай турганы тастыкталган. Долбоордун негизги максаты болуп, учурдагы трансчегаралык макулдашууну сактоо эсептелет.

Каналдан чыгарылган топурак менен башка таштандыларды утилдештирүү үчүн конкреттүү долбоорго карата колдонула турган Калдыктарды контролдоо жана утилдештирүү планын иштеп чыгуу зарылдыгы бар. Чыгарылган топуракты кайра колдонууда артыкчылык жергиликтүү айыл чарба пайдалануучуларына берилмекчи. Жумушчулар беттөөчү клей курамы менен иштөө жана курамдын каналдагы суу агымына кокусунан төгүлүүсүнүн алдын алуу ыкмалары боюнча окуп-үйрөтүүдөн өтөт. Сактык чарасы катары, каналдан артефакттар табылган, күмөндүү болсо да, келип чыгышы мүмкүн болгон учурда аткарыла турган иш-аракеттердин тартиби иштелип чыгат.

Долбоордун структурасын ЕРӨБ ИТ талаптарына шайкештөө үчүн таасирлерди азайтуу боюнча зарыл болгон экосоциалдык чаралар ЭСИПке киргизилген. ЭСИП кол коюлардан мурун кардар менен макулдаштырылууга жатат. ДИК консультантынын жардамы менен Кызыкдар тараптар менен өз ара аракеттешүү планы (КТАП) жана техникалык эмес резюме иштелип чыгып, кардар тарабынан жергиликтүү деңгээлде жарыяланат. КТАП алкагында калкка долбоор жана коомдук коопсуздук чаралары жөнүндө маалымат берүү максатында жалпыга маалымдоо каражаттарында кампания өткөрүлөт. Калк үчүн даттанууларды берүү жана карап чыгуу механизми даярдалып, өз ара аракеттешүү процессин башкаруу үчүн калк менен байланыш боюнча кызматкер дайындалат. Айыл чарба пайдалануучуларынын ишин үзгүлтүккө учуратпаш үчүн жумуштар вегетациялык мезгилден тышкары, сугат суусу талап кылынбаган мезгилде аткарылат. Пайдалануучулар менен атайын жолугушуулар өткөрүлүп, долбоордун артыкчылыктары жана суу ресурстарын пайдалануунун натыйжалуулугун жогорулатуу ыкмаларын үйрөнүү аркылуу жакшы натыйжаларга жетишүү тууралуу маалымат берилет.

Банк жыл сайын тапшырылуучу экосоциалдык отчетторду берүү, зарыл болгон учурларда - объектилерге баруу аркылуу Долбоорго мониторинг жүргүзөт.

Техникалык кызматташуу жана гранттык каржылоо

Кол койгондон кийин:

- ДИТ үчүн жеке консультанттар. Бул тапшырманын болжолдуу наркы 500 000 еврого чейинки сумманы түзөт жана бул сумманын эл аралык донордун же ААФ каражаттарынын эсебинен каржыланышы сунушталат;
- Долбоорду ишке ашырууга колдоо көрсөтүү, долбоорлоо жана техникалык көзөмөл боюнча консультант. Бул тапшырманын болжолдуу наркы 1 млн еврого чейинки сумманы түзөт жана бул сумманын эл аралык

- донордун же ААФ каражаттарынын эсебинен каржыланышы сунушталат;
- СРК үчүн башкаруунун автоматташтырылган системасын ишке киргизүү боюнча потенциалды жогорулатуу программасы. Бул тапшырманын болжолдуу наркы 500 000 еврого чейинки сумманы түзөт жана бул сумманын эл аралык донордун же ААФ каражаттарынын эсебинен каржыланышы сунушталат.

Компаниядагы байланыш адамы

Эльдияр Рыскелдиев

krcrwsp@water.gov.kg

+996555755195

+996 312 549 094

www.water.gov.kg

Кыргыз Республикасы, Бишкек ш., Токтоналиев көч., 4А

Долбоорду аткаруу жөнүндө маалымат

Долбоордун резюмесинин акыркы жаңыланышы

2024-жылдын 30-октябры

Өткөөл процесс деген эмне

Долбоорлордун өткөөл процесске тийгизген болжолдуу таасирин баалап чыгууга карата ЕРӨБдүн мамилеси боюнча кошумча маалымат [бул жерде](#).

Долбоорлорго катышуу үчүн мүмкүнчүлүктөр

Долбоорго же сатып алууларга катышууга байланыштуу суроолор боюнча кардар компанияга кайрылууну өтүнөбүз.

ЕРӨБ менен кызматташуу маселелери (сатып алууларга байланышпаган) боюнча кайрылуу үчүн:

тел.: +44 20 7338 7168

эл. почта: projectenquiries@ebrd.com

Мамсектордогу долбоорлор: [EBRD Procurement](#) караңыз

тел.: +44 20 7338 6794

эл. почта: procurement@ebrd.com

Жалпы сурап-билүүлөр

Конкреттүү маалыматтык сурамдарды [маалыматтык сурамдар үчүн ЕРӨБ формулярын](#) колдонуу менен жиберсе болот.

Экологиялык жана социалдык саясат (ЭСС)

[ЭСС](#) жана аны менен байланыштуу долбоорлорду Ишке ашырууга карата талаптар (ИТ) ЕРӨБдүн «экологиялык жоопкерчиликти жана туруктуу өнүгүүнү» илгерилетүүгө карай умтулуусун жүзөгө ашыруу процедурасын аныктайт. ЭСС менен ИТда кардарларга карата коомчулукка маалымат жана консультация берүү, кызыкдар тараптардын, айрыкча кардардын жана долбоордун экосоциалдык ишмердигине байланыштуу тынчсыздануулары менен даттанууларын карап чыгуу жана аларды канааттандырууга көмөктөшүү үчүн даттанууларды берүү жана карап чыгуу механизмдин белгилөө боюнча улуттук мыйзамдардын тийиштүү ченемдеринин аткарылышына байланыштуу конкреттүү талаптар камтылган.

Зарыл болгон учурда ЕРӨБ экосоциалдык тобокелдиктердин жана долбоордун таасирлеринин мүнөзү менен масштабына жараша, өзүнүн кардарларынан долбоорлордун тобокелдиктери менен таасирлери жөнүндө маалыматты ачыктоону, ошондой эле пикирлерди алуу жана жооп иретинде чараларды көрүүлөрү үчүн кызыкдар тараптар менен толук кандуу консультацияларды өткөрүүнү талап кылышы мүмкүн.

Бул багыттагы ЕРӨБдүн практикасы жөнүндө кошумча маалымат [ЭСС](#) да камтылган.

Иштиктүү ак ниеттүүлүк жана белгиленген ченемдерди сактоо

ЕРӨБ комплаенс-көзөмөл башкармалыгы (ККБ) жоопкерчиликти башкарууга жардам берет жана Банктын ишмердүүлүгүнүн бардык өңүттөрү иштиктүү ак ниеттүүлүктүн эң жогорку стандарттарына жооп берүүсүн жана эл аралык алдыңкы практикага шайкештигин көзөмөлдөйт. Ишмердүүлүктү ак ниетсиз жүргүзүүгө байланыштуу тобокелдиктерге, ошондой эле ЕРӨБдүн беделине шек келтирүү тобокелдиктерине жол бербөө максатында Банктын бардык кардарлары иштиктүү ак ниеттүүлүктү текшерүүдөн өтүшөт. Банк долбоорлорду болжолдуу баалап чыгуу жана жактыруу стадиясында көйгөйлүү өңүттөрдү аныктап чыгууну жана аларды жоюуну Банктын бүтүмдөрүнүн беделинин аруулугун камсыздоонун эң натыйжалуу каражаты деп эсептейт. Комплаенс-көзөмөл башкармалыгы (ККБ) аталган алдын алуу иш-чараларында негизги ролду ойнойт, ошондой эле инвестициядан кийинки стадияда Банктын иштиктүү беделине шек келтире турган тобокелдиктерди көзөмөлдөөгө жардам берет.

Мындан тышкары, ККБ алдамчылык, коррупция фактылары жана ЕРӨБ тарабынан каржыланган долбоорлордо кызмат абалын кыянаттык менен пайдалануу учурлары жөнүндө маалыматтын аныктыгын текшерүү үчүн жооптуу. Эгерде кимдир-бирөөдө Банктын ичинде же андан тышкары жерде алдамчылык же коррупциялык иш-аракеттер жөнүндө шектенүү пайда болсо, ал комплаенс-көзөмөл башкармалыгынын жетекчисине compliance@ebrd.com электрондук почта дарегине билдирүү жиберүү аркылуу бул тууралуу жазуу жүзүндө маалымат берүүгө милдеттүү. Билдирилген фактылардын баары

тийиштүү чараларды көрүү предметине карата ККБ тарабынан каралып чыгат. Жашыруун билдирүүлөр кошулуп, бардык билдирүүлөр текшерүүдөн өткөрүлөт. Билдирүүлөр Банктын же Банк операцияларды ишке ашырган өлкөнүн тилдеринин биринде даярдалышы мүмкүн. Мындай кабарлоолор жакшы ниетте гана аткарылышы керек.

Маалыматка ээ болуу саясаты (МЭС)

2020-жылдын 1-январынан тарта күчүнө кирген ММС, ЕРӨБдө Банктын стратегияларын, саясатын жана операциялык ишмердүүлүгүн тереңирээк билүүгө жана аңдап-түшүнүүгө көмөктөшүү максатында маалыматты ачыктоо жана кызыкдар тараптар менен консультацияларды өткөрүү тартибин белгилейт. Учурда бар маалыматтар менен таанышып чыгуу үчүн ЕРӨБ веб-сайтындагы [«Маалыматка ээ болуу саясаты»](#) бөлүмүн окуп чыгыңыз.

Конкреттүү маалыматтык сурамдарды [маалыматтык сурамдар үчүн ЕРӨБ формулярын](#) колдонуу менен жиберсе болот.

Долбоорлор боюнча отчет берүүнүн көз карандысыз органы (ДОКО)

Эгерде экосоциалдык чөйрөдө же маалыматты ачыктоо тармагында (мисалы, долбоордун деңгээлинде кардар тарабынан түзүлгөн даттанууларды берүү жана карап чыгуу механизми, же болбосо Банктын оперативдик жетекчилиги менен түз кызматташуу аркылуу) кардарга же Банкка байланыштуу келип чыккан тынчсызданууларды канааттандыруу аракеттери эч кандай натыйжа бербесе, анда жеке жактар жана уюмдар мындай тынчсызданууларын ЕРӨБдүн Долбоорлор боюнча отчет берүүнүн көз карандысыз органына (ДОКО) кайрылуу аркылуу канааттандыра алышат.

ДОКО арыз ээсинин пикири боюнча, долбоордогу зыян келтирген же келечекте зыян келтириши мүмкүн болгон көйгөйлөргө көз карандысыз баалоо жүргүзөт. Органдын милдеттерине кийинкилер кирет: экосоциалдык чөйрөдөгү жана маалыматты ачыктоо чөйрөсүндөгү көйгөйлөрдү чечүү үчүн долбоордун кызыкдар тараптары менен диалогду колдоп туруу; Банктын өзүнүн [Экологиялык жана социалдык саясатынын](#) талаптарын жана [Маалыматка ээ болуу саясатынын](#) долбоорго тиешелүү жоболорун аткарып жатканын текшерүү; ошондой эле зарылдык келип чыккан учурда, аталган ченемдик документтерди сактабаган учурларды Банк тарабынан келечекте тийиштүү чаралардын көрүлүшү аркылуу жоюу.

ДОКО жана анын мандаты менен кененирээк таанышып чыгуу, текшерүү жүргүзүүгө [өтүнмө берүү](#) жол-жобосун билүү үчүн [Долбоорлор боюнча отчет берүүнүн көз карандысыз органынын веб-баракчасына](#) баш багыңыз, же болбосо кошумча маалымат алуу же өтүнмө берүү боюнча нускама алуу үчүн, кызыктырган суроолор боюнча ipam@ebrd.com электрондук почтасы аркылуу ДОКОго кайрылыңыз.

